

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

5 Dissolutio antinomiarum in Pacto de Hereditate viuentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

pro hered. P. probat & finitio hereditatis. l. hereditas, de reg. iur. l. nihil aliud, de verb. sig. Quare pacto de suis bonis, contractu, tanquam de hereditate sua, non poterit disponere. Potissimum cum singulari iure permiffum esse videatur viuientibus, vt in illud tempus de bonis suis dispositionem transferant, quo desinunt esse domini, nempe post mortem, l. i. de testam. P. quæ cum omnia soluat, §. d. in corp. de nup. in auih. & dominium quoque adimit. Et ita priuilegium hoc, quod contra iuris alterius communis est regulas, non est ad facultatem pacificendi protogandum, iuxta l. quod uero, cum 2. seq. de legib. P. Nulla enim post mortem apud nos manent, vt possimus de illis disponere. Sed omnia aliis relinquimus, præter & contra voluntatem etiam. Et,

—res nunc sorte suprema

Permutant dominos, recidunt & in altera iura,

vt ait Horatius.

Diuites relinquunt alienis diuitias suas, & domus illorum sepulcra illorum in æternum, P. sal. 48. Nos abimus, res ipsæ subsistunt & permanent: sicut Lucianus hoc disticho concludit, Lucia. in Andologia.

Διτὰ τὰ τῶν διτῶν ἔχ' ἀδύνατον ἀπέχεσθαι τῆς αἰῆς.

l. i. §. i. d. d. h. u. e. i. a. u. r. o. a. p. e. r. q. u. e. s. a. d. a. i. d. e. s. t.

Mortales res hominum mortalium sunt,

Et omnia transeunt nobis.

Sin minus, nos ipsas res pertransimus.

14. ¶ Quod si quis velit de tertii hereditate, & cum alie, quam cum domino pacifici, perniciosius pactum erit, quod de alienare, cum periculo domini & mortis inferendæ suspicione, depacificatur. Et secta nostrorum temporum non patitur de rebus alienis, in factis dominis, contractus fieri, l. in fine, C. de pact. Nec cuiquam suū ius detrahi oportet, l. 2. de iis qui sunt sui uel alii. iur. l. nemo exterius, C. de iuda. l. in re mandata.

15. ¶ Sed forsitan quis dubitabit, cur saltem in dotali instrumto iure ciuili etiam non licuit, vt diximus, pacto hereditate dare. Itaque sunt priores rationes tanquam communes hic inuocandæ, & singulares alie addendæ. Quorum prior, Quod maior sit fauor libertatis arbitrii, quam dotis, Bald. & Salic. in l. pactum quod dotali, C. de pact. Altera quod arbitrium disponendi de rebus suis, nisi legibus quibus permiffum est regatur, est nobis inutile, Secuo. l. codicillis 91. §. fin. de lega. 2. Ego, inquit Plato, l. de legib. qui leges condo nec vos uestris esse arbitror, nec rem familiarem hanc omnem esse uestram sed totius generis præteriti ac futuri: multoq; magis uniuersa ciuitatis & genus omne & diuinitas esse. Hac cum iura sint, si quis assentiatiunculis in senio & morbo vos aggressus præter honestū testamentum condere per suaserit, nunquam id fieri sponte concedam: Sed quod ciuitati uniuersa generique conferens considerans, ita leges conscribam, vt singulorum commoda minoris quam ciuitatum, ut

16. ¶ Quia re nec filiorum maior habetur ratio. Quod, vt Ecclesiasticus admonet, c. 33. Filio, mulieri, fratri, & amico non des potestatem supra te in uita tua. Et ne dederis alius possessionem tuam, ne forte poeniteat te, & depreceris pro illis. Dum adhuc superes & spiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim vt filius tui te roget, quam te respicere in manus filiorum tuorum. Et rursum, Ecclesiast. 30. Lacta filium tuum, & pauentem te facies, lude cum eo, & contristabit te. Ne corrideas illi, ne condoleas, & in nouissimo obstupescant dentes tui: non des illi potestatem in iuuentute, &c. Quo fit, vt neque donationes in filios familias valeant, l. donationes quas parentes, de donat. int. vir. & uxor. Huic rationi proxima tertia est, quod oporteat filios meritis magis, quam pactioibus ad obsequia paterna prouocare, l. si quando, 35. §. illud, de mossi. testa. l. 3. C. tit. 28. ad quæ iure nature & gentium tenentur etiam inuiti, l. i. & liberto de obseq. a liber. & libert. parent. & patro. præf. P. Et si eius faciendi gratia quippiam acciperent, turpiter facerent, quum facere tenentur sine pretio, l. fin. de condi. ob. turp. cas.

17. ¶ Quarta fouet concordiam fratrum, quæ, si liceret aliquem ex liberis pacto in hereditate præferre, solueretur; aliis illi, in quæ collata est hereditas, inuidentibus, ipsiq; patri. Hincq; conflatum mortale odium in Iosephum per fratres, quod patri magis dilectus esset, & uellem pretiosiores ab eo eis accepisset, Genes. 37. Cain inuidit Abeli, & eum necauit, quod eius munera essent acceptiora Deo, Genes. 4. Hoc & docet Iustinianus, §. Equod sepe nobis, de trien. & semi. in auth. col. 3. Frequenter, inquit, quidam plurimorum filiorum constituti patres, deinde putantes mox subsistantiam diuidere, ut a fraterno certamine illos præseruent, ad maiores adhuc & seniores eos contentiones adducunt. Cum enim oporteret, si hoc uellent, aut aperte omnia diuidere in testamentis suis, &c. Iura maxime

in hac continenda fratrum concordia laborant, l. fratris, C. de triu. fact. & oblatrones, c. nec ad Cam. c. studendum, 90. dist. & multa eius gratia constituerunt, vt in l. cum oportet, 6. in princ. & §. in autem eiusdem, de bon. qua. libe. C. & maxime ad ius equalitatis, post mortem patris collatione bonorum inducta, per. iur. de collat. De testatur dominus eum, qui seminat discordias inter fratres, Proverb. 6. c. abisr Indas, 11. q. 3. In tribus, inquit Ecclesiasticus facer, ca. 25. bene placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo & hominibus, concordia fratrum, & amor proximorum, & uir & miser sibi bene consentientes. Sustinetur & uoluntas quæ pertinet ad discordias propinquorum, quæ suboriri possent, sedandas, l. cum pater, 79. §. dulcissimis, de leg. 1. Et ita oportet concordiam præferre lucro, l. reprehendenda, 8. de insti. resti. sub condi. fact. C. Adde, quod sæpe filii, qui prædilectos fratres uident, impiissime commoti, & uitæ patris insidiantur. Refere exempla vt abominanda superfedeo, sufficiunt quotidianæ seditiones in maioribus familiis & domibus ob hereditates, nescio quibus moribus pacto delatas primogenitis, qui iam bonis tumefcentes, senectam parentum superba contumelia misere torquent, & contemtu enecant, & fratres sibi inimicissimos reddunt, l. 3. de dona. int. vir. & uxor. P. Verus amor proximorum, animis non præmiis, continetur: & profusis liberalitatibus interit.

Dissolutio antinomiarum in pacto de hereditate uiuentis. Cap. 5.

1. Pacti de hereditate uiuentis antinomia, & contraria rationi, & nu. seq.
2. Que hereditas communicanda in societate.
3. Spes actionis & successionis quomodo ueniat in pactum.
4. Resuuntiare suo priuilegio quando, & cui liceat.
5. Que pacta sint seruanda.
6. Hereditas pupillaris num uendi possit, uendita per substitutum paterna.
7. Pactum de hereditate tertii uiuentis quomodo ualeat.
8. Donatio potest accipere conditionem, ut ualeat post mortem donantis tantum.
9. Donatio omnium bonorum quando ualeat, & nu. seq.
10. Venditio omnium bonorum continet presentia, non futura: ad utraq; tamen hypotheca pertinet.
11. Consecrata & publicata bona emi possunt, nomine eius a quo adimuntur.
12. Donatis omnibus presentibus & futuris mobilibus & immobilibus, non censentur donata actiones.
13. Donatio omnium bonorum mobilium & immobilium cum reservatione ualeat: & num ualeat si reseruat tantum usus fructus.
14. Num talis donatio bonorum presentium & futurorum sine uilla reservatione ualeat.
15. Pactum de succedendo in dimidia parte hereditatis an ualeat.
16. Homnibus etiam inuisi beneficium datur.
17. Affrayamenta qua dicantur, & quomodo fiant, & num approbata.
18. Vxoris & uiri affrayamenta quomodo faciendæ, & quatenus probandæ.
19. Dotis augmentum quare minus habet in lucro, quam sit dos Tholose.
20. Donatio facta a marito diuite ignobili uxori nobili, uel a senio iuueni, quare ualeat.
21. Hereditas sine bonis corporalibus esse potest.
22. Bonus quando quislibet presumat.
23. Pactum de succedendo inter milites cuius generis sit.
24. Pactum de succedendo inramento non firmatur.
25. Fiscus quo iure accipiat hereditatem ex pacto de succedendo.
26. Beneficij uacaturi promissio quomodo ualeat.
27. Donatio omnium bonorum ecclesie facta, quomodo recipiatur.
28. Res aliena donatio in præiudicium domini non fit.
29. Pactum de succedendo, & de non succedendo non sunt contraria.

Et si moris mei non sit, obices & antinomias in singulis leuiter propofitas referre, tamen quia frequens est quæstio prædictarum pactioinum de hereditate, quasdam referam rationes, quæ negotium facere uidentur improbationi pacti de hereditate uiuentis.

Et primum obicitur Vlpianus, in l. si quis seruum, 24. de actio. emt. l. 19. P. l. i. vbi si quis venditum seruum cum peculio manumiserit, tenetur emtori non tantum nomine peculii, sed etiam de his, quae seruus acquirat postea. Quamobrem venditor manumissor cauere debet emtori, quidquid ex hereditate liberti, id est, serui manumissi, ei perueniat, se ei restitutum. Vnde videtur hic probari pactum de futura successione liberti viuentis. fol. Verum in tillo textu non est pactum de liberti hereditate, sed de iure tam quaesito ad succedendum per ius patronatus manumissionem, lege statuta & querente praemium patrono, vt liberto possit succedere in aliqua portione si ei superuuiat, §. eo enim ipso, de legit. patron. tute. l. i. In fit. tit. 17. §. 1. & 2. de success. libert. lib. 3. In fit. tit. 8. l. 3. §. patronus, de bon. liber. cum similib. Et potius esset ibi pactum de conferuando iure per leges quaesito, etsi quid ex eo perueniat ad manumissionem, quam de successione ipsius liberti. Et pactum hoc non est contra bonos mores: quia quod fieri potest per leges, potest fieri per pactum, Vlpian. in l. non impossibile, §. 1. de pact. P. Et haec dissolutio mihi placet, omissis quae traduntur per Barrol. & Accurs. ad d. l. si quis seruus, de actio. emt. P. Eodem modo tollitur l. si constante, 23. §. si vir vxori, fol. matr. lib. 24. P. tit. 3.

¶ Secundo pugnare dicunt responsum Pauli, in l. 3. §. de illo, pro socio. in P. lib. 17. tit. 2. vbi valet hoc pactum, Si qua iusta hereditas alterutri sociorum aduenierit, communis sit. Ergo de hereditate viuentis pactum valet. Ceterum, ego non video pactum ibi de succedendo, sed societatis, de communicando si quid aduenierit ex hereditate. Et nemo dubitat societatem omnium rerum fieri posse, praesentium & futurarum, l. pro soc. P. sed non prius dicitur esse in societate res, quam communicata fuerit, l. si id quod quis, §. 1. eod. & ita obtingente hereditate, postea fit tantum communicatio.

¶ Tertio facessere videtur, spem futurae actionis posse venire in pactum, l. 3. C. de donat. l. nec emtio, de contra. emt. l. pactum, 47. de pact. P. l. si actionem, 25. C. eod. Ergo spem futurae successiois. Sed conclusio non responderet axiomati. Nam spes quidem certa iuris iam quaesita, sed cuius effectus suspenditur, in pactum venire potest, vt in l. uonina, §. l. multum interest, de hered. vel act. vend. P. Vt si conditione effectus solutionis, quaesita obligationis suspendatur: nam & non adueniente adhuc effectu, verum est creditorem & debitorem esse contrahentes, l. is cui de actio. P. l. nec emtio, de contra. emt. P. l. si procuratoris, manda. P. l. in conuentionalibus, de verb. oblig. At incertae spei, nulla fides, auilave conuentio recte accedit, sed temeraria, dicitur, & impia, quando de succedendo alteri fit. Incertum enim est, num is de cuius hereditate quis paciscitur praemoriatur, an qui pactus: incerta namque dies mortis, etsi moriendum esse certissimum sit, l. 1. de condit. & demon. P. Et ita fieri potest, vt praemortuus testatori nihil quaerat successiois nomine, l. fin. de hered. instit. P. l. vni, §. pro secundo, de cad. toll. C.

¶ Quarto non pugnat, quod vnicuique liceat renuntiare iuri in fauorem sui introducto, l. si quis in conscribendo, C. de episc. & cler. de pact. Cod. l. si iudex, 42. de minor. P. §. sanctum igitur, nouell. 136. & proinde licere debere, vt de sua hereditate quis possit pacisci, renuntians privilegio. Nam in prohibitione ne fiat pactum de successione viuentis, non tantum fauor renuntiantis, quantum publicus inspicitur, & boni mores, odium contrahentium, & dolus fururus, qui remitti nequit pacto, in l. si vnus, §. illud nulla pactione, de pact. P. l. 4. de li. cau. P. Neque auditur perire volens, l. non tantum, de appell. P. l. 1. §. nec si, de lib. cau. l. cum hi, de trans. P. vide casus in l. pactum, 4. de pact. P. in ver. cum liceat. Vt neque conuentiones, quae inducunt ad delinquendum admittuntur.

¶ Quinto argumentum leue est, pacta seruanda esse, l. conuenire, de pact. dot. P. & ab initio liberum fuisse contrahere, & initio contractu impositam esse necessitatem obsequendi conuentis, l. 1. de pact. P. l. 1. de consti. pecu. l. fratris, C. de trans. cum similib. Nam hoc quidem obtinet, si iusta pacta sint, nec legibus vel bonis moribus repugnent, l. sicut, C. de actio. l. velles nec no. C. de reuocan. dona. l. in commodato, §. sicut, commod. P. l. quod semel, de reg. iur. cum sim. vt illud de quo agitur.

¶ Sed sexto loco magis vrgere videtur l. 2. §. illud, de hered. vel act. vend. vbi vendita hereditate paterna, pupillaris quoque vendi potest. At nodus illius §. constituitur in verbo, maxime, ibi posito, dum scriptum est, Vendita hereditate patris testatoris, non venire impuberis hereditatem, quia alia hereditas est: licet enim vnus testamentum, tamen alia hereditas est. Plane si hoc actum sit, descendens erit etiam impuberis hereditatem in venditionem venire:

maxime, si iam delata impuberis hereditate, hereditas venierit. Accursus ad illum §. existimat, verbum, maxime, redundare, vt alibi, l. iur. gentium, §. prator ait, & l. contra iuris civilis regulas, de pact. P. l. pacta qua contra. C. eod. l. si in emtione, §. omnium, de contra. emt. P. l. quemadmodum, de agricol. & cons. lib. 11. C. & contextum intelligi non valere venditionem pupillaris hereditatis non delata. Ego sententiam Accurs. probos, sed maxime, non puto abundare, imo exprimere mentem. Et verba, maxime si iam delata sit impuberis hereditas, explicanda pro vtrique, ita, solum & tantum, si delata sit, & non si fit, viuentis pupilli, vt in l. fin. de test. manumiss. lib. 7. C. tit. 2. Sic Terentius in Eunuchis,

Tu Parmeno huc fac illi adducantur. P. Maxime.

Monent & alii interpretes, verbum maxime, pro tantum aliquid quando accipi, nec semper correptione poni, gloss. fin. in cap. cum olim, de testib. & in cap. per tuas, in 1. de simo. Meminit & Arnoldus Ferronus, in consuetu. Bardega. ad §. 1. de sta. per. sic explicatum fuisse verbum maxime, positum in cap. noli, 23. q. 1. in c. de mnatione Corradini regis, capti per Carolum Siciliae Neapoliss. que regem. Quemadmodum antea Hugolinus. Et haec mihi videtur germana interpretatio §. illud, vt opus non sit aliis diuinationibus, quas glossa & interpretes comminificantur.

¶ Sexto obicitur l. fin. in vers. secundum veteres, de pact. 7. in P. dum dicitur, pactum de hereditate tertii viuentis factum, valere, si is consentiat, de cuius hereditate pactum est. Et iniuria vel dolus volenti non inferitur, cum donationis, C. de trans. l. venditor, C. de res. in vend. l. 1. in fin. de actio. emt. P. l. nemo videtur, de reg. iur. Sed ibi, iure pacti non defertur successio, nam non licuit fer variare testatori: Sed iure voluntatis vltimae domini, quita perseverauerit & voluit fieri in vltima voluntate, vt lex ait.

¶ Octauo argumentum trahitur a l. scrupulosam, 11. de con. 8. trah. vel commit. stipul. lib. 8. Cod. titu. 38. §. post mortem, de inutil. stipul. l. quodcunque, §. 1. & fin. de verb. oblig. l. 1. vt actio ab hered. & contr. hered. Ceterum probos quidem donationem ea lege factam, vt post mortem donantis donatarius res capiat donatas: Sed ibi non est pactum de futura hereditate, vel de institutio, sed est donatio conditionalis, valida statim, vel si mortis causa sit, licet ponitur secundum propriam naturam, l. vbi ita donatur, de donat. caus. mor. l. perfecta, C. de donat. qua sub modo. Eodem fere modo tollitur, quod aiunt, donationem omnium bonorum valere in vita, Paul. in l. mulier bona omnia, 73. de iur. dot. l. nulla, C. eod. l. 1. vbi vniuersae, & C. de vstuc. pro dare, C. l. omnes, §. L. uetus, de his que in frau. cred. quae in stat. est donationis hereditatis, & pacti de succedendo: hereditas est successio in vniuersum ius, l. hereditas, de reg. iur. Etenim aliud est donare, aliud promittere heredem instituire, vel pacto dare hereditatem. Sic Odofredus, ad l. fin. in fine, C. de pact. non potest inquit fieri vt quis habeat bona alicuius per formam testamenti: sed facere potest per stipulationem, quod patrum suus promittat post mortem suam donare ei omnia bona. Valet enim haec donatio, quia non prohibetur testari vel heres habere: & heredes eius tenebuntur ei dare & tradere ex stipulatione, & hic est casus, quo incipit contra heredem actio, quae non incipit contra defunctum, vt In fit. de inutil. stipulat. §. post mortem, & l. 1. vt actio. ab hered. & con. hered.

¶ Neque etiam absolute verum est, donationem omnium bonorum valere. Quinimo Bartolus, consil. 76. cotrarium probat, tueturque donationem omnium bonorum praesentium & futurorum, reseruat vniuersum seu omnibus fructibus, improbam esse, veluti ad mentem liberam disponendi facultatem. Idipsum concludit Paulus Castrensis, consil. 82. num. 6. in 2. volum. & addit, neque huiusmodi donationem iuramento firmari: quod non sit obligatorium contra bonos mores praesentium iuramentum, cap. non est obligatorium, de reg. iur. in 6. Quae quia quotidiana sunt, vt intelligamus facilius, distinguamus: aut primo donatur simpliciter omnia bona, & hoc casu valet sine inter viuos siue mortis causa sit, quia non admittitur per eam disponendi facultas, Bart. in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 5. & 6. de verb. oblig. cum intelligatur facta de omnibus praesentibus, non de futuris: De quibus dispositio relinquatur libera.

¶ Vt contingit in venditione omnium bonorum, qua tantum continentur praesentia, non futura, Guil. Benedic. in cap. Raynui. ad verb. duas habens filias, num. 205. de test. nota idipsum gloss. prima l. fin. qui potior. in pign. hab. Quae tamen lex contrarium statuit in hypotheca, in qua obligatio omnium bonorum ad futura quoque porrigitur: diuersa ratione, quia hypotheca non transfert in quenquam dominium, quod temper remanet penes de-

nes debitorum, *l. pignoris, de pign. act. C. l. rescriptum, de distract. pigno. l. quis sit fugitivus, § pignoris, de ad. l. ed. P. l. generaliter, qui & a quibus manumissilib. non fiant.* & ratio pignoris constituendi, quæ habet locum in præsentibus bonis, habet locum & in futuris, nempe ut cautum sit ipsi creditori conferuanti ius suum sine præiudicio debitoris. At in donatione omnium bonorum, ad futurum extendi nequeunt propria verba, *dono tibi omnia bona mea:* nam verbum, *mea,* respicit præsens tempus, quod est tempore actus, non futurum, *l. si ita, §. Et ibi Paul. Cast. de aur. & arg. 11 leg. §. Atq; si bona alicuius publicantur simpliciter, ea quæ postea quaeruntur, non veniunt in publicationem, nec sequuntur fiscum.* Idcirco is, cuius bona publicata sunt, potest mandare alicui, ea suo nomine iterum emere, *l. si mandauero, 2. §. is cui bona, m. d. P. facit l. si, qui in diuisa, de lega. 2. l. actione, §. si post prof. in P. Sed si secundo loco fiat donatio præsentium & futurorum mobilium, & immobilium, nulla mentione facta nominum seu debitorum, tunc & donatio valet: quia nõ censetur donari actiones vel iura, quæ in constitutionibus habent separatam ab aliis naturæ & nominationem, *l. momentum, de verb. signif. l. a diuo Pio, §. in venditione, de iudica. P. & ibi Bart. & Al. Et ita tradit Guido Pap. 9. 314. in fine.**

12 § 499. ¶ Quamquam in institutione & relicto omnium bonorum, mobilium & immobilium, contineantur & iura & actiones, propter necessitatem institutionis, *l. i. §. si ex fundo, de her. inst. 13 P. §. At si, 3. loco, donatio fiat simpliciter omnium bonorum præsentium & futurorum, nulla adiectione mobilium & immobilium, si ea habeat aliquam reservationem, valet: quia per eam non adimitur testandi facultas. Ceterum, pugnant interpretes num ea valeat, in qua donans sibi tantum reseruat vsum fructum: communis tamen opinio est valere, *pro ea fassore videtur cap. fin. quicunq; 17. 9. 4. At Paulus Castrensis, consil. 82. num. 6. 2. volu. & Bartolus, consil. 76. to. 1. Et in l. si fratres, §. idem respondit, num. 3. pro soc. P. in contraria sunt sententia. Nicolaus Boerius autem, decis. 204. num. 36. scribit, in donatione omnium bonorum vsum fructu retento, videri probam donationem, & donatam posse disponere de bonis acquisitis sua industria, vel ex usufructu retento: quia tale pactum, inquit, non corrigitur ad illa postea quaerita, *l. si ita, de auro & argen. leg. l. in l. stipulatio hoc modo concepta, de verb. oblig. 2. §. id. Bellamera, consil. 17. Ait insuper Boerius, præd. 204. dec. num. 7. hoc ipsum locum habere, quando quis sine vlla retentione usufructus donat omnia bona sua post mortem suam, quia tunc tacite videtur facta usufructus reservatio, vt voluit gl. in titulo de sublatione clementinæ literis, in verb. quicunq; in pragmat. Sancto. Quod tamen intelligi debere monet, nisi qui ita dedit, dixit, se donare omnia præsentia & futura: quia tunc inquit, non valet sine retentione, quod disp. nendi præcludatur facultas, nec intelligatur reseruat vsum fructus, nec de eo disponere poterit, quia morte finitur, *l. vxor parui, C. de leg. 3. §. si iur, de usufruct. l. 2. §. morte, quib. mod. usufructu. amitt.****

14 ¶ Quod si, quarto loco, donatio facta fuerit præsentium omnium bonorum, & futurorum, sine vlla reservatione, nulla proculdubio censetur gloss. ad titu. de sublat. elem. n. literis, in pragmat. Sancto. vt adimens disponendi facultatem. Baldus tamen mediam quandam viam sequitur, & ait his verbis. *Pone quod est adiectum in donatione de futuris, videtur & donatio valere: quia futurorum non est translatum dominium, de quo potero testari, licet sim obligatus, apud Iulianum, §. si Titius, de lega. 1. vel secundum alios, donatio præsentium & futurorum, respectu præsentium valet, non futurorum: vt vtile per inutile non vitiatur, *l. Sancimus, C. de donatio. l. si peculium, §. i. de pecul. l. §. pen. Et l. si mihi & Titio, de ver. oblig.**

15 ¶ Addit & Baldus, ad l. fin. C. de pact. vers. sed si quis donat, vt si quis donat dimidiam partem hereditatis, in ea includantur futura, & donatio valet, quia ea parte subducta, reliquatur testandi in relicto facultas: citat ad hanc rem l. Lucius, de fan. instruct. P. & l. item veniunt, §. fructus, de petit. hered. Displicet tamen mihi hæc sententia, atque pactum etiam de succedendo in dimidia hereditatis parte relicto, quod pertinet ad iura ciuilia scriptarum de consuetudine paulo post aliter seruatum ostendimus. Expressum enim est, hereditatem nec pro parte, nec in totum dari posse pactis, *l. hereditas, de pact. conuen. Cod. l. que de tota, de acquir. hered. l. pactum dotali, Cod. de pact.* Si quis tamen velit dicere valere donationem mediæ partis bonorum omnium præsentium & futurorum, non negabo. Er hæc hæctenus de explanatione 9. argumenti.

16 ¶ Decimo pugnare videtur, non esse rescindendum pactum de futura successione in fauorem donantis, vt possit testari, aut

propter metum mortis illis inferendæ, eo quod ipse sibi metum hunc imposuit, & ideo metus illius non habetur ratio, *l. si mulier, 2. l. de eo quod met. cau. P. nec succurritur ei, quise sponte expostus necessitati periculi, l. 3. §. subuenitur, ad Sena. Syllan. l. si fideiusfor. §. pen. qui satisd. cog. l. 2. §. si tamen quis, si cautio. ind. fist. cau. fa. non obrem. P. Sed obuiam huic rationi itur, dum quidem miserandu a non esse admittimus eius, qui se in periculum cõiecit, si de iactura patrimonii agatur: si de conferuanda vita agatur, etiam inuito beneficio & remedium adhibendum est, *l. non tantum, de appellat. P. propter cognationem hominibus communem, l. vt vim, de iusti. & iure, P. propter quam interest hominis, vitam homini conferuari, & hominem affici beneficio, l. seruis ea lege, de ser. ex. por. P. Neque homo tantum sibi vel proximis, sed etiam vsui totius reipub. nascitur & moritur, *l. post l. minimum est ius, de capti. & post l. reuers. & qui curat hominum salutem, non tantum suam, sed etiam reipub. curat.***

¶ Undecimo obicitur, valere fraternitates & pacta, quæ dicuntur *affrayamenta*, quibus inter se aliqui pacificantur licite: vel vir & vxor, vt communes sint in acquisitionibus tam præsentibus quam futuris, donando superstiti omnia bona sua si sine liberis decedat alter, reservatione tantum alicuius facta pro iure testandi. Et ita probari hanc pactiõnem auctumant interpretes, *l. 1. §. quamuis, de vent. inst. P. Atque Oldradus receptum esse ait, Boer. decis. 345. num. 3. Signorol. de homod. in consil. 185. incip. pactum sic se habet, Idem Boer. in §. 1. de consuet. Matrimon. & Boerius, in consuet. Buirig. pactum, illudque firmum, quo fratres inter se conueniunt, vt si quis decederet sine liberis vel libero altero superstiti, alter haberet certas res de bonis illius: quia, inquit, quis in morte sua, bona sua, aut partem eorum, donare potest, *Oldrad. consil. 13. quod incipit, ad habendum aliquantam notitiam, & consil. 5. §. 139.* Hanc quoque sententiam sequuntur Ioan. Andr. *l. scrupulosam, de contr. stipul. C. §. post mortem, & §. sequi, de inuul. stipul.* Albericus de Roia. Salyc. & Iafon. Ioan. Andr. in addit. ad Specu. ad tit. de instru. edit. §. porro, col. si vers. fuit alia questio, de facto. Alexand. Alber. Salyc. & Iafon. l. si. C. de pact. & Guiliel. Benedic. Alex. in l. licet inter priuatos, eod. qui & alicubi, Guil. Bene. ad cap. Raynuius, ad verb. diuis habens filius, num. 199. & 200. loquitur plenius de hoc pacto & societate recepta agrorum, vxoris & mariti.*

¶ Istius nodi dissolutio est, non iure testamenti, vel pacti de succedendo, hanc conuentionem esse receptam affrayamenti, sed iure reciproce donationis, vel iure donationis post mortem effectam sortituræ: neque enim donatio omnino respicit substitutiones, *Idem ad verb. & vxorem nomine Adelsiam, in §. vlt. art. ubi agit de diuersis agrorum.* Et videtur l. licet inter priuatos, C. de pact. ad mittere reciprocam de succedendo post mortem pactiõnem. Sed neque affrayamenta hæc admittimus iure societatis, cum societas morte dirimatur, *l. quoties, C. de donat. que sub mo. affrayamentum autem post mortem extendatur. Quamquam societas sit species fraternitatis, l. si fratres, §. idem respondit, pro soc. P. pendente vita societatem; l. verum, eod. Sed & defendit Ioan. Berberius, in directorio iur. si de societate, fol. 73. & seq. affrayamenta non esse perpetuo & simpliciter recipienda, quando inter virum & vxorem fiunt de dote, quæ maior & donatione propter nuptias, quam maritus contribuit affrayamento, si ea sit minor & inæqualis valde: ne decipiatur mulier amplam dotem habens, ab inope marito. Nam quamuis iure Cõdicis Iustinianei, *l. si constante, C. de dona. an. nupt. voluntarium* fuisset, æqualitatem constituere cum dote & donatione propter nuptias, tamen iure nouellarum, §. hac igitur, de ineq. don. in auth. coll. 7. auth. ab æqualitate, de pa. conue. C. omnino æqualitate seruandâ statuitur, vt pactum de lucranda alterutra, vel dote, vel donatione propter nuptias, adueniente alterutrius morte locum habeat. Atque Berberius reprehendit gl. sententiam in auth. æqualitas, de pact. conuent. C. quæ per consuetudinẽ diuersum constitui posse tradit, tanquã corruptelam: & reducendam inæqualitatem vult ad æqualitatem, ita tamen quod vtile per inutile, quod plus est & ab æqualitate reicitur, nõ videtur, per l. sancimus, C. de don. e. vlt. de reg. iur. in 6. l. siue generalis, de iure dot. in P. læso tamen succurratur, nec liceat per obliquum per affrayamentum, quod de iure prohibetur, arg. cap. cum quid, de regul. iur. in 6. l. non dubium, c. de leg. leg. fin. de rebus alien. non alienand. Cod. ¶ Excipio tamen consuetudines, quæ prætendant aliquam iustam rationem. Sicuti Tholosæ, in dote lucranda si præmoriatur vxor, & donatione propter nuptias, quam vocamus adiuuamentum, si præmoriatur vis,*

inæqualitas quidem videtur arithmetica: nam donatio propter nuptias media pars dotis est, quam tantum repetit cum dote vxor vidua. Verum si inspiciamus onera, quæ sustinet maritus solus, qui res curat patrimonii solus: nec enim Tholose mulieres publice negotiantur, vt acquirere possunt & iuuare in labore maritos, vt Lutetiz & alibi, vbi affrayramenta fiunt: item si consideres digniorem sexum masculi, l. 1. de Senato. P. Intelligimus fieri æqualitatem geometricam, & secundum dignitatem. ¶ Quæ admodum & placuit virum ditiozem ignobilem tamen, ducentem vxorem nobilem pauperem, posse donare etiam pendente matrimonio ei vxori: & esse non tam donationem simplicem, quantum remuneratorem communicatæ nobilitatis. Id ipsum obtinet, si senex vir iuuenem vxorem accipiat, & ei donet, Boer. in §. 1. de consue. matr. in cons. Bitor. Bart. & Insa. in l. si ita stipulatus, 93. §. si tibi nuptero, de verb. oblig. & l. diuortio, solu. matr. Abb. Panor. in cap. de illis, de condi. appof. & in ca. gemma. col. 3. de sponsal. Socin. in l. 1. col. 15. fol. matr.

21 ¶ Duodecimo, impugnatur ratio prohibitionis, quæ volebat pactum de succedendo ideo prohiberi, quia non relinquere tur libertas disponendi, iam pacto a se abdicatis omnibus bonis: ex eo, quod sine bonis corporalibus hereditas consistere potest, & heres institui, l. hereditas, de petis. her. & qui non habet bona, testari potest, l. lex Cornelia, de vulg. Sed hoc argumentum fallax est in eo, quod non animaduertatur, pactum de hereditate concludere translationem non solum corporum, sed etiam iurium pacificentis: quia, vt sæpe monui, hereditas est successio in vniuersum ius, l. hereditas, de reg. iur. & proinde si iam omnia & corporalia translata pacto fuerint, nihil est reliquum, de quo pacificentem posse disponere dicas.

22 ¶ Decimo tertio, instat non esse præsumendum ex hoc pacto, metum, captandæ mortis: quia neque casum aduersamque fortunam expectare, naturale. neque ciuile est, l. inter stipulantes, §. sacram, de verb. oblig. Et quilibet bonus præsumitur, donec manifestum, l. merito, præ soc. P. ca. fin. de presum. contrarium fit. Et quantum l. Cicero, de pœnis, referat infidias cõtingisse aliquando, tamen vna hirundo non facit ver, nec exemplis, sed legibus iudicandum, l. nemo, de sens. & interlo. omn. ind. nec iura aptari debent ad ea, quæ raro accidunt, l. iura constitui, l. ex his, l. nam ad ea, l. iura non in singulis, de legibus. P. Neque tollenda bona sunt, quod aliquando quispiam his abutatur: nihil enim tam sanctum, quin aliquando non violet audacia, & ad sunt leges quæ castigent improbos. Solum retorquendo ipsum argumentum, quod quia nec ciuile nec naturale est, expectare casum aduersamque fortunam: ergo neque ciuile est, pactum hoc admittere de futura successione, quia per hoc quis expectat casum & aduersam fortunam pacificentis, neque eius mortem. Atque præsumtio bonitatis cessat, vbi apparent malitiæ testimonia: quale illud, cogitare de hereditate viuentis. Neque vnum superest exemplum eorum, qui amoliantur bonorum causa mortem possessioibus. Et l. Cicero, vno relato contentus fuit, vt sanciret plura omitens: alioquin lex non esset, est autem: ergo non de rato cõtingenti lata per eadem probationes, quibus leges subsistunt, de tritis & non de raro contingentibus. Et proni sunt sensus & humana cogitatio omnis ab adolefcentia ad malum, Genes. 8. ca. omnis ætas, 12. q. 1. Procliuius cursus ad voluptatem, nutrit natura victorum, ca. procliuius, 20. q. 1. vt expedit viam præcidere potius malis, quam experientiam expectare. Et melius fit in tẽpore occurrere, ne malum fiat: quam post acceptum vulnus mederi, l. fui, in quib. causis, in integr. restitui. non est nec c. l. quan. lic. sine iudi. se vindico. C.

23 ¶ Decimo quarto, pugnat licet, C. de pact. vbi quamuis pactum non valeat inter priuatos de succedendo, tamen inter milites receptum est, si mutuo fiat. Sed illa l. inter milites quidem probat pactum non indistincte, sed quando in prociectu fit: nec iure quidem pacti, sed iure vltimę voluntatis militaris, in qua remittuntur iuris solemnia, l. milites, de milit. test. C. l. diuus, de test. milit. Et ita tria ibi concurrere nota, quod in discrimine belli fiat negotium, 2. quod reciprocã contineat donationem, & ita põderat Georgius Natha. in rep. c. quamuis pactum, col. 18. vers. secundo, fallit, de pact. in 6. facit l. si pater puella, C. de inoff. testam. 3. quod personæ fratrum sunt, qui de conseruanda potius familia integra posteris cogitare videntur maiorum. Qui casus hodie sufficiens visus est ad conseruandum pactum de futura successione, etiã ab aliis quam militibus factũ, vt ex professo docet Nicolaus Boerius, q. 55. nu. 2. & 3. Baldus etiam, in d. l. licet, recte tuerit, ibi agi tantũ de vltima voluntate militari, quæ propter imperitiam militũ pa-

ctum dicitur, ratione mutue institutionis factæ. ¶ Non facessit 14. 15. ca. quamuis, de pact. in sex. vbi pactum, de successione cum filia factum valet, si iuramento firmetur. Ergo inquit, & in nostro casu valebit quoque, accedente saltem iuramento: quod & voluit Bald. in §. moribus, si de feud. fuer. controu. in domi. & vafal. in vrb. feudo. Nam diuersa species c. quamuis, quæ de pacto de non succedendo loquitur fauorabili, & ex quo potius euitatur inferendę mortis suspicio: vt conclusio Baldi ad separata, non recipiatur. Et contra Bald. etiam est glo. in l. fin. §. illud, de inoff. testam. & glo. in l. pactum, C. de collatio. quam etiam ibi sequitur Bald. in sexta oppositione. Neque esse potest obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum, c. non est obligatorium, de reg. iur. in 6. l. si quis inquisitos, §. si. de leg. 1. non dubium, C. de legib. Atque hic facile discedo a sententia & perfugio Imolæ, qui cum Baldo putat fictione iuris ciuillis, contra mores ceteri pactum de succedendo: & ideo alia præsumtionem ciuili, iuramento posse recipi. Siquidem falsus est, cum non iuris ciuillis regulis, sed gentium expresse dictum sit, contra bonos mores esse, l. quidam in iure, de donat. in P. ¶ Mouet adhuc dubium 16. loca, quod si quis auferat ab illis, 25. qui ex hoc pacto nascuntur hereditatem, l. quidam, §. fin. & l. 2. & l. si de his quib. vt indi. P. Vnde videtur pactum valuisse, & illos acquisiuisse. Ceterum, existimauit Baldus, ad l. fin. in 4. opposit. C. de pact. ista pacta quidem valere in præiudicium pacificentium & vtilitatem fisci non vi pacti, sed delicti, per l. his tamen, §. 1. simil. er. c. se. Ego tamen non admittam, pactum vilo modo valuisse: Sed dico adimi hereditatem, de qua pactum est, ab eo ad quem etiam alio iure quam pacti peruenit, & illud expresse refertur in d. §. fin. l. quidam in iure, de donat. P.

¶ Minus 17. facessit, receptum esse a successione hereditaria ad successionem beneficiorum argumentum, c. 2. de concess. præb. in 6. c. 2. eod. apud Greg. & quod promissio de conferendo beneficio primo vacaturo valet, c. accedens, eo. ap. Greg. & quod receptus in canonicum cum literis expectatiuis, & promissione primę vacaturę præbendę, recte petit vacantem etiam præbendam per mortem, c. relatum, de præb. Nam illa intelligenda sunt de promissione beneficii incertæ personæ, alioquin institutio in viuente beneficii inuittis, c. 2. de concess. præb. Multis etiam modis potest etiã beneficium vacare, & alio modo, quam per mortem, & ideo votum mortis ex promissione vacaturi beneficii non imminet: hacque ratione defenduntur literę de prouidendo & mandata, & reseruaciones, c. ad aures, c. cum ades, de rescrip. c. si. de præb. Multa etiã licent contenta sub genere, quæ in specie concedi nequeunt, c. si Sacerdos, de off. ordi. c. quamquam, 2. dist. c. non potest, 23. q. 4. l. 1. §. qui questionem, de q. Et non expressa non nocent, quæ expressa nocere solent, l. nonnunquam, si. de condit. & demon. P. Laetus, & l. expressa, de reg. iur. l. si quis Sempronium, & l. captatorias, de her. inst. Et Horatius inuuit, lib. 1. Epist. ad Senam, 10. epi.

Sed tacitus pacis si possit cornus, haberet

Plus dapis, & rixæ multo minus, inuidiæq.

¶ Decimo octauo dicunt, omnia bona aliquem donare posse 27. ecclesię, auth. ingressi, de sacro. eccles. C. Tuetur & Bald. valere promissionem de instituenda ecclesiã, Bald. in l. fin. C. de pact. Sed quod pertinet ad donationem, ea regulanda est per leges donationis omnium bonorum, de quibus antea dictum. Quod autem Bal. tradit, negatur: quia minus fauetur piæ causę, quam filio, dũ de hereditate deferenda agitur, c. quicunq., 17. q. 4. gl. in l. si quis ad declinãdam, de epis. & cle. in ver. simili modo. Pactum autem hoc in fauorem filiorum admittitur, l. pactum quod doli, de pac. C. Neque igitur in fauorem ecclesię.

¶ Leuissimum est 19. quod pactum de re aliena fieri possit, vt emtio, l. rem alienam, de contra. emt. Nam illud pactum præiudicium non adfert domino. Plura his similia adferri possunt, quæ tamen facilem habent enodationem, & per se palam faciunt non pertinere ad pactum de futura successione hereditaria. Et quod dicunt argumentum a contrario sensu valere, & pactum de non succedendo improbari. Ergo & probandum pactum de succedendo. Nam hæc contraria non sunt ad idem & similiter. Sed vtrumque reprobat, quia vtrumque extremum vitiorum: & nullo modo dari successio vel prohiberi pacto iure ciuili potest, sed tantum testamentis & aliis legitimis modis.

Examnantur quædam antinomix, de pacto succedendi inter patrem & filium. Cap. 6.

1. Pactum de succedendo num valeat in fauorem filiorum examnatur, & nu. seq.